

Розвиток механізмів податкової підтримки малого підприємництва*

У статті розглянуто розвиток механізмів податкової підтримки малого підприємництва, умови започаткування спрощеної системи оподаткування, етапи її змін до прийняття Податкового кодексу України та після його прийняття.

Ключові слова: спрощена система оподаткування, єдиний податок, мале підприємництво.

Развитие механизмов налоговой поддержки малого предпринимательства

В статье рассмотрено развитие механизмов налоговой поддержки малого предпринимательства; условия введения упрощенной системы налогообложения; этапы ее изменений до принятия Налогового кодекса Украины и после его принятия.

Ключевые слова: упрощенная система налогообложения, единый налог, малое предпринимательство.

Development of mechanisms of the tax support for small business

The article deals with a development of the mechanisms of tax support for small business, conditions for initialization of the simplified system of taxation, stages of its modifications before a Tax Code adoption and thereafter.

Keywords: simplified system of taxation, single tax, small business.

Постановка проблеми. Відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС у главі 10 «Політика у сфері промисловості та підприємництва» в статтях 378–379 підкреслено, що необхідно розвивати співробітництво та покращувати умови для підприємницької діяльності для всіх суб'єктів господарювання, приділяючи особливу увагу малим та середнім підприємствам, у тому числі мікропідприємствам та підприємствам ремісницького типу. Одним із головних етапів цієї роботи є спрощення та раціоналізація нормативно-правових актів у сфері оподаткування, тобто удосконалення методичних основ та структуризація спрощеної системи оподаткування. В главі 21 стаття 420 також передбачено «зменшення обсягів неформальної економіки шляхом трансформації нелегальної зайнятості». Вирішення цієї проблеми також пов'язано із розвитком малого підприємництва та функціонуванням спрощеної системи оподаткування. Започаткування та розвиток спрощеної системи оподаткування в Україні як підтримки цього сегменту економіки пройшло кілька етапів, і сьогодні, маючи накопичений досвід, дозволяє оцінити розвиток цієї системи та вплив на активізацію підприємництва в залежності від зміни податкового навантаження.

Мета статті дослідити розвиток спрощеної системи оподаткування до та після прийняття Податкового кодексу України та оцінити її вплив на доходи бюджету.

Виклад основного матеріалу. Сектор малого підприємництва в ринковій економіці займає особливе місце. Його розвиток, як правило, призначається для вирішення проблеми зайнятості; розширення конкуренції, сприяння швидкого перефільювання виробництва та реагуванню на потреби споживчого ринку; розробки та впровадження наукоємкої продукції невеликими підприємствами інноваційного характеру. Характерною особливістю малого підприємництва є те, що розвиток цього сектора економіки, який функціонує у сфері вторинного перерозподілу доходів, безпосередньо залежить від рівня доходів населення. В умовах вузького платоспроможного попиту в середині країни малий бізнес не має джерел розвитку.

Стан та темпи розвитку малого підприємництва багато в чому залежать від оподаткування. Обсяги податкових надходжень від цієї категорії податкоплатників не дуже великі, незважаючи на те, що мале підприємництво зачіпає інтереси широкого кола осіб, як з точки зору місця прикладання праці та отримання заробітної плати, так і надання послуг та поставок товарів. Ще один аспект проблеми малого підприємництва – високі витрати на його регулювання, а також податкове адміністрування. Адміністративні витрати на контроль за сплатою податків малими підприємствами формують необхідність запровадження спеціального, тобто спрощеного режиму оподаткування, тому що використання загального режиму в даній сфері вимагає високих витрат на ведення податкового обліку малими підприємствами, що стимулює неухильне відволікання доходів «в тінь». Запровадження полегшеної (спрощеної) системи оподаткування можна трактувати як своєрідну плату за зменшення «тіньового» обороту та легалізацію фінансової діяльності з боку малих підприємств.

Розвиток податкової підтримки малого підприємництва в Україні має свої особливості, пов'язані як із постійним корегуванням загальної системи оподаткування, що накладає свій відбиток і на систему спрощеного оподаткування, так і необхідністю структуризації самої спрощеної системи.

Податкова підтримка малого підприємництва пройшла кілька етапів, але як окрема система (спрощена система оподаткування) функціонує з 1999 року. Законодавча основа підтримки розвитку малого підприємництва в Україні започаткована Постановою Ради Міністрів УРСР «Про заходи щодо створення та розвитку малих підприємств» від 22.09.1990 зі змінами, внесеними згідно з постановою КМ від 19.10.1991 №280.

Відповідно до цієї постанови до малих підприємств належали новостворені та діючі підприємства з чисельністю:

* Дослідження виконано в рамках планової НДР «Консолідація державних фінансів України в умовах світової фінансової нестабільності» за постановою Бюро ВЕ НАНУ №6 від 22.05.2013, державний реєстраційний номер роботи 0113U005571

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

- у промисловості та будівництві – 200 чол.;
- в інших галузях виробничої сфери – 50 чол.;
- у науці та науковому обслуговуванні – 100 чол.;
- у невиробничій сфері – 25 чол.;
- у роздрібній сфері – 15 чол.

Для фінансової підтримки створюваних малих підприємств рекомендувалося утворювати цільові фонди фінансової підтримки малого підприємництва за рахунок добровільних внесків державних, кооперативних, громадських та інших підприємств, установ і організацій та громадян у тому числі іноземних. Одним із головних напрямів дії цих фондів була рекомендація по наданню позичок малим підприємствам, що займаються пріоритетними видами діяльності, встановлюючи пільгові умови їх кредитування.

До важливих умов функціонування МП, визначених в цій постанові, віднесена необхідність запровадження починаючи з 1991 року добровільного державного та інших видів страхування комерційного ризику на випадок фінансових втрат, зумовлених затримкою розрахунків по зобов'язаннях, та інших причинах, що від них не залежать.

З погляду податкової підтримки запроваджувалося звільнення новостворених МП, крім кооперативів, від платежів до бюджету з прибутку (доходу) до введення в дію нового законодавства про оподаткування підприємств, але розповсюдження ця система не набула. Повернення до розробки механізмів податкової підтримки малого підприємництва відбулося пізніше.

Нагальною потребою розробки спрощеної системи оподаткування стали принципові зміни, які були внесені в 1997 році в методичку розрахунку бази оподаткування прибутку підприємств та в методичку оподаткування та адміністрування ПДВ у зв'язку із запровадженням механізму повернення ПДВ з бюджету «живими» грошима. Ці зміни започаткували формування спеціального податкового обліку, основу якого становив облік бази оподаткування за методом «першої» операції, як при оподаткуванні податку на прибуток, так і оподаткуванні ПДВ (цей метод зберігається при оподаткуванні ПДВ у діючому Податковому кодексі України). Одночасно фінансовий результат господарської діяльності підприємств за бухгалтерським обліком став визначатися за методом нарахування, тобто за відвантаженою продукцією, а не за касовим методом (з 11 серпня 1997 року). Зміна методів формування бази оподаткування призвела до зростання збиткових підприємств в усіх галузях економіки, але найбільше в промисловості. Так, в 1997 році питома вага збиткових підприємств зросла на 15 п.п. (у 1996 році – 30%; у 1997 році – 45%) за рахунок одноразового включення у фінансовий результат підприємств суми відвантажених, але неоплачених товарів (послуг), які до цього моменту включались у склад оборотних активів і з цієї суми був нарахований податок на прибуток.

Найбільш серйозні зміни відбулися в оподаткуванні галузі «торгівля». В цій галузі крім зміни методички формування податку на прибуток також було змінено методичку розрахунку ПДВ – замість нарахування ПДВ на торгіву націнку було введено нарахування ПДВ на всю суму торгового обороту, тобто включаючи вартість товарів. Це призвело до підвищення цін в оптовій та роздрібній торгівлі за рахунок додаткового підвищення торгової націнки в розмірі 20 коп. на

1 грн. валового доходу (торгівельної націнки) як реального джерела сплати ПДВ, а також до постійної заборгованості держбюджету перед податкоплатниками по галузі «торгівля». Перехід на сплату податку на прибуток за податковим обліком, основу якого складала відвантажена, а не оплачена продукція, вимагав додаткової суми грошей в обігу. В реальності в економіці склалася зворотна ситуація – у зв'язку із введенням в 1996 році гривні грошова маса становила в 1997 році всього 13,4% до ВВП, що призвело до різкої недостачі грошей в обігу для всієї економіки. При цьому малі підприємства, основна маса яких функціонувала в торгівлі, найбільше втратила обігових коштів.

Упровадження в практику фінансових розрахунків методи формування валового доходу для оподаткування, в якій база оподаткування і нарахований податок були відірвані від джерела його сплати, мала негативні наслідки для більшості підприємств, але найбільше для малих підприємств. Для підтримки фінансового становища малих підприємств в 1998 році почалися розробки на законодавчому рівні спеціального податкового режиму.

Першим етапом запровадження спрощеної системи оподаткування став Закон України «Про внесення змін до Декрету Кабінету Міністрів України «Про прибутковий податок з громадян» від 13.02.98. Відповідно змін, встановлених цим законом, з 01.01.98 встановлювалося право громадян, які займаються підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи, самостійно обрати спосіб оподаткування доходів, одержаних від цієї діяльності за фіксованим розміром шляхом придбання патенту. Працюючий на патенті підприємець, мав право наймати не більше п'яти працівників, включаючи членів його сім'ї:

- валовий дохід повинен був становити за останні 12 календарних місяців що передують місяцю придбання патенту, не більше 7000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- основним видом діяльності такого підприємця є продаж товарів і надання супутніх послуг на ринках та бути платником ринкового збору;
- розміри фіксованого податку встановлювались в межах від 20 до 100 грн. за місяць залежно від територіального розташування місця торгівлі;
- при застосуванні найманої праці розмір фіксованого податку збільшувався на 50% за кожну особу;
- у разі сплати фіксованого податку платник такого податку звільнявся від введення обов'язкового обліку доходів і витрат;
- патент видавався на строк від одного до 12 місяців за вибором платника, при цьому документ, який засвідчує сплату фіксованого податку, повинен включати не тільки дані особи підприємця, а й перелік даних осіб, які перебувають із ним в трудових відносинах;
- розподіл фіксованого податку за цим законом мав такі пропорції: 10% від сум цього податку повинен перераховуватись до Пенсійного фонду, 90% від суми фіксованого податку, що надійшли до місцевого бюджету, спрямовувались на потреби територіальної громади.

Цей порядок формування і сплати фіксованого податку мав обмежений вид діяльності – роздрібна торгівля. Але цього було недостатньо для підтримки та розвитку малого підприємництва.

Наступним етапом податкової підтримки малого підприємства став Указ Президента від 03.07.98 №727 «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва», за яким в практику оподаткування з 01.01.99 вводився механізм спрощеного оподаткування, який акумулював діючі на той час податки, збори та відрахування до державних фондів соціального страхування, тобто була відмінена сплата 16 прямих податків та обов'язкових платежів і зборів, що стало суттєвим зниженням податкового навантаження в таких аспектах: мінімізація і простота нарахування податку, мінімальні витрати на адміністрування. Враховуючи, що спрощена система оподаткування формувалася як мінімізація оподаткування по відношенню до загальної системи, вона будувалася на принципах збереження відповідності між джерелом сплати податку та його нарахуванням, тобто це фіксований податок для підприємців – фізичних осіб та збереження касового методу в обрахуванні податкової бази для спрощенців – юридичних осіб. Використання касового методу у спрощеній системі оподаткування за рахунок збереження максимальної відповідності між джерелом сплати податку та базою його нарахування створюють більш сприятливі умови для фінансової стабільності цього сектора економіки.

Вклад єдиного податку (ЄП) в державний бюджет передбачав такі пропорції:

- ЄП, який сплачувався малими підприємствами – юридичними особами, розподілявся:
  - до Державного бюджету України – 20%;
  - до місцевого бюджету – 35%;
  - до Пенсійного фонду – 40%;
  - на обов'язкове соціальне страхування – 5%.
- із суми ЄП, сплаченого фізичними особами – підприємцями, зараховувалось:
  - до місцевого бюджету – 55%;
  - до Пенсійного фонду – 40%;
  - на обов'язкове соціальне страхування – 5%.

У подальшому зі структури ЄП були виключені перерахування до державних соціальних фондів.

Ставка ЄП встановлювалася на рівні 6% при окремій сплаті ПДВ або 10%, якщо ПДВ включався до єдиного податку. Сплата ЄП відбувалася щомісяця за результатами минулого місяця. Для підприємців – фізичних осіб ставка ЄП встановлювалася місцевими радами залежно від виду діяльності та місця її здійснення в діапазоні від 20 до 200 грн. за календарний місяць. Додатково пільговою умовою було право для підприємців – фізичних осіб, які сплачують ЄП, не застосовувати під час розрахунків із споживачами електронні контрольно-касові апарати. Якщо платник ЄП виконує найману працю або працю членів його сім'ї – розмір ЄП збільшувався на 50% за кожну особу.

Обмеженням по обсягу виручки від реалізації та чисельності найманих працівників як для фізичних осіб – підприємців, так і для юридичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності встановлювався однаковим не більше 10 осіб найманих працівників на рік та обсяг виручки на рік повинен не перевищувати 250 тис. грн. Таким чином спрощена система оподаткування розповсюджувалась на фізичних осіб – підприємців та мікропідприємства. Цей указ дав поштовх для зростання кількості мікропідприємств та фізичних осіб – під-

приємців, і вже в наступному році обсяг виручки для фізичних осіб –спрощенців був підвищений до 500 тис. грн. на рік та для малих підприємців – 1 млн. грн.

При формуванні Податкового кодексу України (ПКУ) система спрощеного оподаткування зазнала суттєвого корегування, яке було спрямовано на обмеження умов використання цієї системи оподаткування, що викликало в подальшому необхідність внесення змін до відповідного розділу ПКУ.

Перший етап корегування системи спрощеного оподаткування був проведений одразу після прийняття ПКУ у 2011 році із введенням з 1 січня 2012 року відповідно Закону України №4014–VI від 04.11.2011 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності».

Причиною цього стало те, що розділ ПКУ, в якому викладений механізм спрощеного оподаткування, викликав найбільшу критику підприємців та експертів. Зауваження, які були висловлені в ході обговорення, показали необхідність внесення змін, на яких наполягали підприємці.

Відповідно до цього закону із ПКУ були виключені найбільш суперечливі норми, які блокували роботу майже третини підприємців. Вони включали такі обмеження:

- економічна дискримінація мікро-підприємців при роботі з юридичними особами – підприємствами, які працюють на загальній системі оподаткування (продукція та послуги малих підприємств відносились на прибуток, а не на витрати);
- невідповідність установленого загального обсягу річного обороту мікропідприємства (300 тис. грн.) численності найманих працівників (10 осіб);
- вузьке коло видів економічної діяльності, де можна використовувати спрощену систему оподаткування.

Зміни, внесені цим законом, дозволили вирішити ряд суперечностей, які склалися, а саме:

- мікропідприємці можуть працювати з юридичними особами на загальних умовах;
  - збільшені обсяги річного обороту, який визначає приналежність до малого підприємництва з використанням спрощеної системи оподаткування;
  - спрощена сама система реєстрації та обліку і зменшено кількість звітів, які необхідно подавати підприємцям упродовж року;
  - застосована диференціація підприємців по 4-м групам в залежності від специфіки їх діяльності, в якій для фізичних осіб – підприємців з метою обкладення єдиним податком виділено 3 групи в залежності від специфіки їхньої діяльності та обсягів доходу;
  - підвищено рівень соціальної захищеності підприємців 1-ї та 2-ї груп;
  - диференційовані ставки єдиного податку.
- Ставки ЄП встановлюються місцевими органами влади за місцем реєстрації підприємця з розрахунку на календарний місяць:
- для I групи – в межах від 1 до 10% розміру мінімальної заробітної плати;
  - для II групи – від 2 до 20% розміру мінімальної заробітної плати.
- Для III групи – встановлюється відсоткова ставка ЄП в розмірі:
- 3% доходу – в разі сплати ПДВ згідно із ПКУ;
  - 5% доходу – в разі включення ПДВ до сплати ЄП.

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

Для IV групи платників – встановлювались такі ставки ЄП – 7% у разі окремої сплати ПДВ та 10% – у разі включення ПДВ до сплати ЄП.

Уперше в цьому законі виписані штрафні санкції за порушення визначених умов спрощеного оподаткування.

Для фізичних осіб–підприємців – платників єдиного податку встановлюється підвищена (штрафна) ставка єдиного податку в розмірі 15% в таких випадках:

- до суми перевищення граничного обсягу доходу, який дає право на використання єдиного податку;
- до доходу, одержаного від діяльності, не зазначеної у свідоцтві єдиного податку, віднесенного до I та II групи;
- до доходу, одержаного під час застосування іншого способу розрахунків, ніж передбачений у главі 1 розділу XIV ПКУ;
- до доходу, одержаного від діяльності, яка не дає права застосовувати спрощену систему оподаткування.

У систему обліку та звітності податкоплатників–спрощенців також внесені нові вимоги, які спрощували ведення первинного обліку та обсяг звітів. Так, обов'язковість ведення «Книги обліку доходів та витрат» ніяк не впливає на величину податку, тому цей документ відмінений, а замість нього необхідно вести тільки «Книгу обліку доходів». Цей документ необхідний для будь-якого спрощенця. Для тих, хто буде працювати з ПДВ, а це спрощенці 3-ї групи із сплатою податку з обороту 3% і свідоцтвом платника ПДВ, необхідно вести спеціальний облік податкових накладних.

Підприємцям 1-ї та 2-ї груп необхідно звітувати 1 раз на рік, а не кожного кварталу. Підприємці 3-ї та 4-ї груп мали звітувати за кожний квартал роботи, як і попередньо.

Також уперше введені соціальні гарантії для підприємців I та II груп. Вони мають право на відпустку та оформлювати лікарняний, але тільки в тому випадку, якщо використовують працю найманих працівників. У цьому випадку підприємець може бути звільнений від сплати єдиного податку на строк одного календарного місяця. Крім цього, підприємець звільняється від сплати податку на час хвороби, але не більше ніж на 30 календарних днів. Інформація про відпустку та хворобу (разом із листком непрацездатності) подається в ДПА за місцем реєстрації разом із заявою.

Закон визначав перелік видів діяльності, якими можуть займатися спрощенці, і чітко обмежував види діяльності де заборонено використовувати спрощену систему оподаткування.

Наступний етап змін пов'язаний із Законом України №5083-VI від 05.07.2012 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо державної податкової служби та у зв'язку з проведенням адміністративної реформи в Україні» і торкається таких положень: розширено коло підприємців – платників єдиного податку через запровадження ще двох груп платників – п'ята та шоста група.

Для п'ятої та шостої груп річний обсяг доходу не повинен перевищувати 20 000,0 тис. грн., а чисельність найманих працівників для п'ятої – 20 осіб, для шостої – 50 осіб з використанням двох ставок оподаткування.

Але вже в листопаді 2012 року приймається новий Закон «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо перегляду ставок деяких податків і зборів» №5503-VI від 20.11.2012, яким зменшено коло з обмежень в роботі спрощенців. Так з 01.01.2013 знімаються обмеження щодо максимальної чисельності найманих осіб, які можуть працювати у

платників єдиного податку п'ятої та шостої груп; для другої групи запроваджується річний звітний період замість квартального; зменшено ставки єдиного податку для п'ятої групи платників єдиного податку – із 7 до 5%, а для шостої групи – з 10 до 7%.

Таким чином, цим законом передбачено розширення груп податкоплатників – спрощенців до 6; зниження ставок ЄП для спрощенців IV групи, формування обсягу доходу за рахунок додаткових складових, а також значно чіткіше визначені фінансові наслідки за порушення основних умов спрощеного оподаткування по групам податкоплатників (табл. 1 та 2). Необхідність у корегуванні умов спрощеної системи була визначена жорсткою прив'язкою кількості найманих працівників як однієї з характеристик спрощеної системи, і невідповідністю цієї кількості граничному обсягу доходу по групах податкоплатників. Тому при введенні з 01.01.2013 додаткових класифікаційних груп 5-ї та 6-ї відсутня характеристика кількості найманих осіб.

Ці умови працювали два роки і показали, що найбільшою увагою користуються умови роботи на спрощеній системі оподаткування встановлені для спрощенців – фізичних осіб, а також IV група, до якої відносяться спрощенці – юридичні особи. За результатами практики використання диференційованої спрощеної системи прийнято рішення скоротити чисельність груп з шести до трьох, що законодавчо оформлено Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» №71-VIII від 28.12.2014.

За цим законом збільшено обсяги граничного доходу 1-ї групи до 300 тис. грн. у рік, тобто в 2 рази; 2-ї групи – 1500 тис. грн., тобто в 1,5 раза, а для 3-ї групи встановлено обсяг доходу до 20 000 тис. грн. без обмеження чисельності працюючих, причому на умовах 3-ї групи можуть працювати як юридичні особи, так і фізичні особи – підприємці. Підтверджено право не застосовувати реєстратори розрахункових операцій платниками ЄП першої групи, а також другої та третьої груп (фізичні особи – підприємці) незалежно від обраного виду діяльності, обсяг доходу яких протягом календарного року не перевищує 1,0 млн. грн., у разі перевищення цієї суми застосування касового апарату є обов'язковим. Таким чином за період дії Податкового кодексу України в систему спрощеного оподаткування було внесено п'ять принципових змін її функціонування.

За останньою редакцією закону про спрощену систему оподаткування ЄП акумулює податок на прибуток; податок на доходи фізичних осіб в частині доходів, що отримані в результаті господарської діяльності платника ЄП першої – третьої групи; податок на додану вартість; податок на майно (в частині земельного податку), крім податку на земельні ділянки, що не використовуються для господарської діяльності.

Таким чином, незважаючи на те, що на фоні зниження податкового навантаження за загальною системою оподаткування за рахунок відміни низки обов'язкових платежів, які були включені до складу ЄП при її започаткуванні, в тому числі зниженні номінальної ставки податку на прибуток з 30 до 25% з 01.01.2004 та в подальшому в ПКУ до 18% не змінює привабливості спрощеної системи оподаткування для підприємців.

Аналіз обсягів, структури та динаміки ЄП, сплаченого суб'єктами малого підприємництва за 1999–2014 роки (див. табл.), показує, що за рахунок змін, внесених у механізм спрощеного оподаткування в 2011 році, обсяги сплати ЄП почи-

Обсяги, структура та динаміка єдиного податку (ЄП), сплаченого з підприємницької діяльності суб'єктів малого підприємництва за період 1999–2014 років, млн. грн.

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Єдиний податок з суб'єктів малого підприємництва – всього	74,7	251,5	457,4	646,9	892,2	1 049,4	1 371,5	1 348,0	1 592,6	1 854,4	1 766,3	1 895,3	1 987,9	4 815,6	6 640,5	7 413,3
Темп росту до попереднього року, %		336,8	181,8	141,4	137,9	117,6	130,7	98,3	118,1	116,4	95,2	107,3	104,9	242,2	137,9	111,6
ЄП на підприємницьку діяльність з юридичних осіб				363,2	504,6	585,8	672,9	673,5	717,1	791,6	662,6	732,4	874,7	1 204,8	1 743,3	2 008,5
Темп росту до попереднього року, %					138,9	116,1	114,9	100,1	106,5	110,4	83,7	110,5	119,4	137,7	144,7	115,2
ЄП на підприємницьку діяльність з фізичних осіб				283,7	387,6	463,6	698,6	674,6	875,4	1 062,8	1 103,7	1 162,9	1 113,2	3 610,9	4 897,2	5 404,8
Темп зростання до попереднього року, %					136,6	119,6	150,7	96,6	129,8	121,4	103,9	105,4	95,7	324,4	135,6	110,4
Питома вага ЄП юридичних осіб в загальній сумі єдиного податку, %				56,1	56,6	55,8	49,1	50,0	45,0	42,7	37,5	38,6	44,0	25,0	26,3	27,1
Питома вага ЄП фізичних осіб – підприємців в загальній сумі єдиного податку, %				43,9	43,4	44,2	50,9	50,0	55,0	57,3	62,5	61,4	56,0	75,0	73,7	72,9
ЄП у % до доходної частини Зведеного бюджету	0,3	0,8	1,25	1,43	1,64	1,66	1,4	1,07	0,99	0,82	0,85	0,81	0,59	1,34	1,88	2,02

Розраховано за даними Зведеного бюджету України за відповідні роки.

наючи з 2012 року різко зросли, особливо ЄП, який сплачений фізичними особами – підприємцями. Якщо в 2011 році (рік введення ПКУ) обсяг сплаченого ЄП становив 1987,9 млн. грн., у тому числі фізичними особами–підприємцями – 1113,2 млн. грн., то вже в наступному році темп зростання обсягу ЄП за всіма групами спрощенців становив 242,2%, у тому числі фізичними особами – підприємцями – 324,4%, одночасно підвищилась питома вага ЄП у складі податкових надходжень зведеного бюджету – з 0,59% в 2011 році до 1,34% в 2012 та в 2014 роках до 2,02%. Змінилась також структура платників ЄП. Якщо в перші роки введення спрощеної системи внесок ЄП в доходи зведеного бюджету становив: у 1999 році – 0,3%, а в наступному – 0,8%, то зміна умов функціонування спрощеної системи оподаткування за рахунок її структуризації з виділенням груп платників та збільшенням граничних грошових доходів кожної групи створили умови для стабілізації фінансового стану малих підприємств і підвищенням їх ролі у формуванні бюджету країни.

Висновки

Підвищення податкового навантаження при застосуванні загальної податкової системи, поставило на порядок денний розробку основ спрощеного оподаткування, періоду його внесення змін в структуру та методи розрахунку єдиного податку. Неодноразові зміни системи спрощеного оподаткування приводили як до зменшення його ролі, так і до підвищення, однак саме ця система дозволяла і дозволяє розвиватися малому бізнесу та створює умови для його легалізації.

Система спрощеного оподаткування, яка склалася після введення в дію ПКУ, була спрямована на врахування особливостей функціонування сектору малого підприємництва та його підтримку за рахунок градуалізації податкових механізмів ставок єдиного податку, періодичності податкового звітування та вимог до ведення бухгалтерського обліку з урахуванням

обсягів валового доходу та чисельності зайнятих. Врахування цих особливостей та накопиченого досвіду після прийняття Податкового кодексу України дозволило провести раціональну структуризацію податкоплатників–спрощенців по групах, механізм оподаткування яких враховує умови різних видів діяльності та відносини між суб'єктами господарської діяльності.

До позитивних рис діючої методики спрощеного оподаткування слід віднести також впорядкування системи штрафних санкцій у випадках відхилень від нормативних умов застосування спрощеного оподаткування (по кожній групі з встановленням відповідних фінансових наслідків за кожне відхилення); законодавче визначення видів діяльності, якими можуть та не можуть займатися підприємці кожної із встановлених груп; встановлення соціально–трудова гарантій для спрощенців – фізичних осіб I та II груп, як–то звільнення від сплати ЄП протягом одного календарного місяця на рік на час відпустки, а також на період хвороби, підтверджений копією листа непрацездатності (якщо вона триває 30 календарних днів і більше).

Список використаних джерел

1. Указ Президента України «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва» ОЗ.07.98 №727.
2. Податковий кодекс України (Закон України від 2.12.2010 №2755–VI) зі змінами та доповненнями.
3. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності» від 04.11.2011 №4014–VI.
4. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо перегляду ставок деяких податків і зборів» від 20.11.2012 №5503–VI.
5. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28.12.2014 №71–VIII.

Н.О. МЕЛЬНИК,

к.е.н., доцент кафедри економіки і менеджменту,

Київська державна академія водного транспорту ім. гетьмана Петра Конашевича–Сагайдачного

Відходи як невід'ємна частина екологічної безпеки країни

У статті розглянуто поняття екологічної безпеки. Вивчено поняття відходів, викладено дані про класифікацію відходів та їхні класифікаційні ознаки.

Ключові слова: екологічна безпека, відходи, промислові відходи.

Н.А. МЕЛЬНИК,

к.э.н., доцент кафедры экономики и менеджмента,

Киевская государственная академия водного транспорта им. гетмана Петра Конашевича–Сагайдачного

Отходы как неотъемлемая часть экологической безопасности страны

В статье рассмотрено понятие экологической безопасности. Изучено понятие отходов, изложены данные о классификации отходов и их классификационные признаки.

Ключевые слова: экологическая безопасность, отходы, промышленные отходы.

N. MELNYK,

Ph.D Kyiv State Maritime Academy named after hetman Petro Konashevich–Sahaydachnyi

The waste – as an integral part of environmental security

The author consider the concept of environmental security. They studied the concept of waste. The author presented data on the waste classification and classification features.

Keywords: ecological safety, waste, industrial waste.